

I.14	WSPÓŁCZESNY TOTALITARYZM JAKO SKRAJNE PRZECIWIENSTWO DEMOKRACJI	
I.14.1	Informacja dla nauczyciela	2
I.14.2.	Przebieg zajęć.	3
I.14.3.	Karta pracy ucznia	5
I.14.3.1.	Lekcja 1. „Całkiem inna planeta” Współczesny totalitaryzm na przykładzie Korei Północnej. Cz. 1.	5
I.14.3.2.	Lekcja 1. „Całkiem inna planeta” Współczesny totalitaryzm na przykładzie Korei Północnej. Cz. 2.	7
I.14.4.	Materiał pomocniczy	9
I.14.4.1	Kalendarium	9
I.14.4.2	Wybrane cechy totalitaryzmu	11
I.14.4.3	Yeonmi Park, <i>Czego nauczyłam się o wolności (...)</i>	12
I.14.4.4	Pojęcie praw człowieka	14
I.14.4.5	Trzy generacje praw człowieka	14
I.14.4.6	Katalog najważniejszych indywidualnych praw człowieka	15

KODY QR DO MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Kod QR nr 0.
Materiał pomocniczy.

Kod QR nr 2.
Wywiad z Yeonmi Park.

Kod QR nr 1.
Pjongjang albo sztuka wojny.

Kod QR nr 3.
*Co uciekinierzy z Korei Północnej
myślą o swoim kraju?*

ZESZYT WOS

**I.14 WSPÓŁCZESNY TOTALITARYZM
JAKO SKRAJNE PRZECIWIENSTWO DEMOKRACJI**
I.14.1 INFORMACJA DLA NAUCZYCIELA

Zagadnienie szczegółowe _____ I.14	Przedstawia zarówno klasyczną typologię ustrojów politycznych ze względu na stosunek do dobra wspólnego i na sposób rządu [monarchia, arystokracja, demokracja oraz tyrania, oligarchia i ochłokracja], jak i współczesne przeciwstawienie demokracji i totalitaryzmu.
Temat _____	Współczesny totalitaryzm jako skrajne przeciwieństwo demokracji.
Czas realizacji _____	⌚ 45 min lub 2 × 45 min.
Czego się dowiem? _____	położenia geograficznego Korei Północnej i Korei Południowej • podstawowych faktów z historii Półwyspu Koreańskiego w XX i XXI w. • kim są północnokoreańscy „dezertery”; • w jaki sposób „dezertery” charakteryzują swoją ojczyznę; • jak zmieniło się ich postrzeganie Korei Północnej po ucieczce.
Dlaczego się tego uczyć? _____	aby zrozumieć, że w XXI w. nadal istnieją państwa totalitarne • aby umieć wymienić cechy totalitaryzmu [rozpoznać przypadki łamania praw człowieka] wskazujące, że dane państwo jest totalitarne • aby zrozumieć, do jakich celów państwa niedemokratyczne stosują groźbę użycia broni nuklearnej.
Metody pracy _____	• rozmowa nauczająca • dyskusja w grupach [w oparciu o zaproponowane pytania] • wykonanie zadań – analiza źródeł filmowych i tekstowych.
Wyposażenie / materiały _____	• rzutnik multimedialny • kserokopie załączników • dostęp do internetu • smartfony uczniów z dostępem do sieci.
Działania poprzedzające _____ przeprowadzenie lekcji	do lekcji 1: Poproś młodzież o zapoznanie się z treścią tabeli <i>Wybrane cechy totalitaryzmu</i> . → ■■ Kod QR do materiału pomocniczego. do lekcji 2: Poproś młodzież o zapoznanie się z treścią <i>Trzech generacji praw człowieka</i> oraz <i>Katalogiem najważniejszych praw indywidualnych</i> . → ■■ Kod QR do materiału pomocniczego.
Forma sprawdzenia wiedzy _____	–

Kod QR do materiału
pomocniczego.

I.14.2. PRZEBIEG ZAJĘĆ

Temat przewidziany do realizacji podczas 1-2 jednostek lekcyjnych.

LEKCJA 1.

WSTĘP [⌚ 5 min]

- Spytaj o skojarzenia młodzieży z Koreą Północną. Następnie zadaj pytanie o skojarzenia ze słowem „totalitaryzm”. Powinny pojawić się przykłady totalitaryzmów znanych z przeszłości np. III Rzeszy, ZSRR. Wyjaśnij, że [wbrew najczęściej występującym skojarzeniom] model państwa totalitarnego nie przestał istnieć wraz z upadkiem III Rzeszy czy rozpadem ZSRR. Przykładem takiego państwa jest Korea Północna.
- Przedstaw młodzieży cele lekcji w formie odpowiedzi na pytania: *Czego się dowiem? / Dlaczego się tego uczę?*

ROZWINIĘCIE

- Jeśli nie korzystasz z rzutnika multimedialnego, rozdaj uczniom kserokopie niezbędnych materiałów.
- Wyświetl i omów treść mapy → [źródło 1.]. Zlokalizuj położenie Półwyspu Koreańskiego na terenie Azji, wyjaśnij podział na dwa państwa, wymień państwa sąsiadujące [akcentując rozległą granicę z Chinami na północy, z uwagi na ucieczki przez tę granicę, o czym będzie mowa w dalszej części realizowanego tematu. Wyjaśnij, że granica pomiędzy Koreą Północną i Południową jest zbyt silnie strzeżona, aby bezpośrednie ucieczki były możliwe] [⌚ 3 min].
- Wyjaśnij, że kolejny etap zajęć to zapoznanie z podstawowymi faktami z historii Półwyspu Koreańskiego w XX i XXI w. Następnie wyświetl uczennicom/uczniom treść → zadania 1., poproś o rozwiązanie w oparciu o wyświetlony film → [źródło 2.]. W razie potrzeby odeślij do Kalendarium → ■■ Kod QR do materiału pomocniczego lub rozdaj kserokopie Kalendarium [⌚ 7 + 3 min]
- Po obejrzeniu filmu uczennice/uczniowie udzielają odpowiedzi Prawda/Fałsz uzasadniając dlaczego uważają wybrane zdania za fałszywe.
- Następnie podziel młodzież na kilka grup, przydziel pytania → [zadanie 2]. Wyświetl tabelę z podziałem na grupy i przydzielone do nich pytania lub odwołaj się do tabeli w skopiowanych materiałach [⌚ 3 min].
- Poproś o udzielenie odpowiedzi na pytania w oparciu o wyświetlony film → [źródło 3.] [⌚ 11 min].
- Uczennice/uczniowie ustalają w grupach odpowiedzi. Reprezentanci/ Reprezentantki grup kolejno podają odpowiedzi [⌚ 11 min].

ZAKOŃCZENIE

- Wyświetl uczennicom/uczniom tabelę → ■■ Kod QR do materiału pomocniczego w której wymienione są cechy państwa totalitarnego.
- Młodzież dokonuje podsumowania wskazując, które z cech totalitaryzmu można odnieść do Korei Północnej [⌚ 2 min].

LEKCJA 2.

WSTĘP [⌚5 min]

- Nawiąż do podsumowania poprzedniej lekcji tzn. do cech systemu totalitarnego. Poproś młodzież o podanie przykładów dla Korei Północnej.
- Następnie poinformuj uczennice/uczniów, że przedmiotem lekcji będzie łamanie praw człowieka w Korei Północnej w oparciu o relacje uciekinierów [„deztererów’].

ROZWINIĘCIE

- Wyświetl uczennicom/ uczniom treść *Trzech generacji praw człowieka* oraz *Katalog najważniejszych praw indywidualnych* [udostępnił → ■■ Kod QR do materiału pomocniczego] [⌚ 3 min].
- Następnie wyświetl uczennicom/uczniom treść zadania 3 tłumacząc, w jaki sposób należy uzupełnić tabelę [⌚ 2 min].
- Wyświetl młodzieży film [źródło 4.] [20 min].
- Uczennice/uczniowie w parach uzupełniają tabelkę [⌚ 10 min].
- Następnie odczytują wybrane przykłady [10 min]
- Uwaga: Można również wyświetlić w film w dwóch częściach i poprosić młodzież o uzupełnienie tabelki po każdej części [⌚ 10 + 5 + 10 + 5 min].

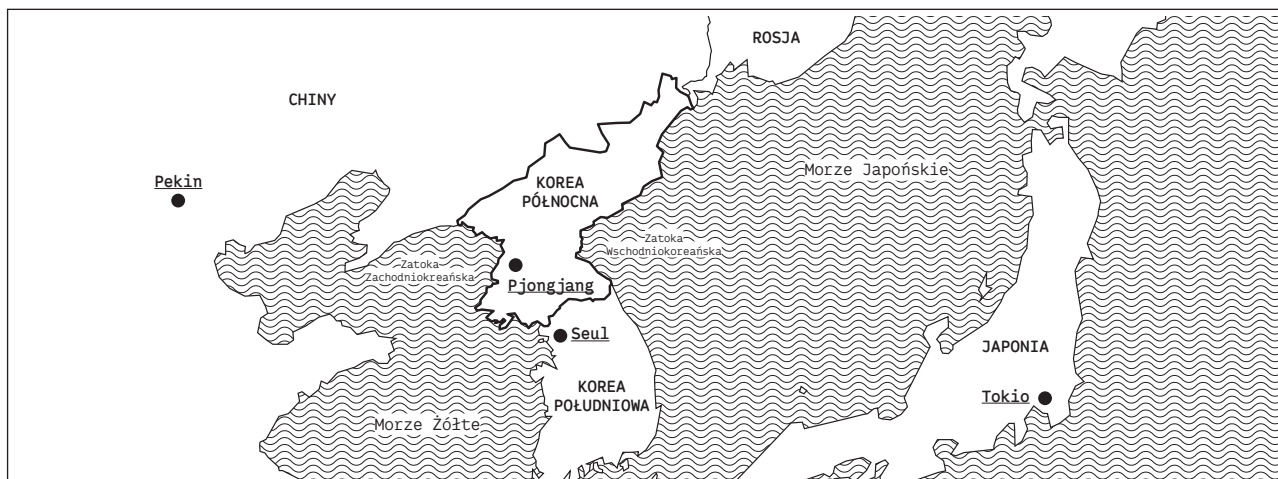
ZAKOŃCZENIE [⌚ 5 min]

- Poproś młodzież o wskazanie jednej informacji, którą szczególnie zapamiętali z obu lekcji z uzasadnieniem dlaczego.
- Spróbuj zachęcić młodzież do sięgnięcia do materiałów dla zainteresowanych [dla Optymistów ;P].

I.14.3. KARTA PRACY UCZNIĄ

I.14.3.1. LEKCJA 1. „CAŁKIEM INNA PLANETA” WSPÓŁCZESNY TOTALITARYZM NA PRZYKŁADZIE KOREI PÓŁNOCNEJ*

Źródło 1. Półwysep Koreański

Źródło: Opracowanie własne

ZADANIE 1.

Na podstawie informacji zawartych w filmie → [źródło 2.] rozstrzygnij, czy twierdzenia umieszczone w tabeli są prawdziwe czy fałszywe.

		Prawda	Fałsz
A	Korea Północna stosuje broń jądrową wyłącznie do celów defensywnych.		
B	Obecny podział Półwyspu Koreańskiego na dwa państwa jest efektem wojny trwającej do 1953 roku.		
C	Podobnie, jak to miało miejsce wobec Niemiec po II wojnie światowej, Półwysep Koreański został podzielony na strefy wpływów.		
D	Władzę w Korei Północnej sprawuje królewska dynastia Kimów.		
E	Zwiększenie zasięgu północnokoreańskiej broni jądrowej doprowadziło do zmiany polityki amerykańskiego prezydenta Trumpa wobec Korei Północnej.		

🔗 Źródło 2. → 📄 Kod QR nr 1.

[arte.tv/pl/Pjongjang_albo_sztuka_wojny](https://www.arte.tv/pl/Pjongjang_albo_sztuka_wojny) [🕒 6 min 22 s]

<https://www.arte.tv/pl/videos/o87o7o-0o2-A/historie-konfliktu/> [dostęp: 10.07.2022]

* Korea Północna to określenie potoczne. Oficjalna nazwa państwa brzmi Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna [KRLD]

Kod QR nr 1. *Pjongjang albo sztuka wojny.*

ZADANIE 2.

Na podstawie informacji zamieszczonych w filmie → [źródło 3.], pracując w grupach, udzielcie odpowiedzi na pytania umieszczone w tabeli.

Grupa	
A	• Czy w Korei Północnej funkcjonuje gospodarka rynkowa? Uzasadnij.• Czy w Korei Północnej funkcjonuje „kult wodza” typowy dla państw totalitarnych? Uzasadnij.
B	• Czy przesłanie Yeonmi Park może stanowić ostrzeżenie dla obywateli współczesnych państw demokratycznych? Na czym mogłoby ono polegać?• Jak sądzisz, dlaczego BBC zaliczyło Yeonmi Park do grona „Top Global Women”?
C	• Czy w Korei Północnej dokonuje się indoktrynacja* społeczeństwa? Wyjaśnij.• Wypowiedź Yeonmi Park pozwala twierdzić, że Korea Północna to stan umysłu. Biorąc pod uwagę panujący terror, powtarzające się klęski głodu, niski poziom życia mieszkańców Korei Północnej – dlaczego nie dochodzi do próby obalenia reżimu Kimów?
D	• Jaki zarzut zgłasza Yeonmi Park wobec prezydenta USA [Donalda Trumpa] i jego spotkania z przywódcą Korei Północnej [Kim Dzong Unem]?• Jak należy rozumieć porównanie Korei Północnej do książki „Rok 1984” autorstwa Georga Orwella?

🔗 Źródło 3. → Kod QR nr 2 do wywiadu z Yeonmi Park.

TED TALK / Yeonmi Park, *What I learned about freedom after escaping North Korea* [tłum. *Czego nauczyłam się o wolności po ucieczce z Korei Północnej*] [⌚ 10 min 39s]. **Uwaga: Należy ustawić napisy w języku polskim.** Zapis wystąpienia Yeonmi Park w języku polskim. → Kod QR do materiału pomocniczego. https://www.ted.com/talks/yeonmi_park_what_i_learned_about_freedom_after_escaping_north_korea?language [dostęp: 10.07.2022]

WYBRANE CECHY TOTALITARYZMU

🔗 Źródło → Kod QR do materiału pomocniczego

SŁOWNICZEK

Dezerterzy [ang. defectors] – północnokoreańscy dezerterzy [określenie stosowane przez władze Korei Północnej], w Korei Południowej określa się ich jako „uchodźców” lub „osadników”. Nie są to aktywiści polityczni, zagrożeni z powodu swojej działalności w Korei Północnej. Większość to osoby motywowane terrorem, biedą i głodem. Ich [„dezercja”] ucieczka z Korei Północnej wynika z dążenia do poprawy warunków życia.

Indoktrynacja – organizowane w ramach systemu politycznego wpajanie społeczeństwu określonych poglądów, przekonań niezależnie od stanu faktycznego. Warunkami skutecznej indoktrynacji są, między innymi, państwowa kontrola mediów oraz

systemu edukacji, cenzura czy izolacja od świata zewnętrznego.

„Rok 1984” – dystopijna wizja przyszłości autorstwa GEORGE’A ORWELLA napisana w 1948 roku. Autor przedstawił w niej wizję społeczeństwa w państwie totalitarnym. Inspiracją były dla niego doświadczenia kontaktu z ideologią stalinizmu.

Kod QR nr 2. Wywiad z Yeonmi Park.

Kod QR do materiału pomocniczego.

I.14.3.2. LEKCJA 1. „CAŁKIEM INNA PLANETA” WSPÓŁCZESNY TOTALITARYZM NA PRZYKŁADZIE KOREI PÓŁNOCNEJ* CZ. 2.

Trzy generacje praw człowieka

Katalog najważniejszych indywidualnych praw człowieka

🔗 Źródło → 📄 Kod QR do materiału pomocniczego

ZADANIE 3.

Należy zapoznać się z treścią *Trzech generacji praw człowieka* oraz z *Katalogiem najważniejszych indywidualnych praw człowieka*. Następnie, na podstawie źródeł 3. i 4. uzupełnić tabelę według przykładu zamieszczonego poniżej. Należy podać 7 przykładów naruszenia praw człowieka.

Nr generacji (I, II, III)	Pełna nazwa konkretnego prawa człowieka	Opis przykładu, kiedy to konkretne prawo człowieka zostało złamane w Korei Północnej
Przykład: I	Prawo do życia Prawo do godnego życia	Masowy głód panujący w Korei Północnej (władze nie zapewniały zaopatrzenia; nie rozwiązywały skutecznie problemu głodu; używały głodu jako narzędzia kontroli społecznej)

🔗 Źródło 2. → 📄 Kod QR nr 3.

ASIAN BOSS/Co uciekinierzy z Korei Północnej myślą o swoim kraju?

https://www.youtube.com/watch?v=DyqUwoWYwoc&t=877s&ab_channel=AsianBoss [dostęp: 10.07.2022] [19 min 19 s]

Kod QR nr 3.

DLA ZAINTERESOWANYCH

- NYT / *I Escaped North Korea. Here's My Message for President Trump*
Jak Yeonmi Park ocenia politykę prezydenta USA i prezydenta Korei Południowej wobec Kim Dzong Una
https://www.youtube.com/watch?v=HVPjoEN1a8k&ab_channel=TheNewYorkTimes
- Wystąpienie Yeonmi Park na konferencji ONE YOUNG WORD w 2014
https://www.youtube.com/watch?v=ufhKWfPSQOw&ab_channel=OneYoungWorld
- Yeonmi Park, Maryanne Vollers, *Przeżyć. Droga dziewczyny z Korei Północnej do wolności*,
Wydawnictwo Czarna owca, 2021
- TED TALK / *Lee Hyeonseo, Why I escaped from my brainwashed country*
<https://www.youtube.com/watch?v=Ed4SeoQypyo>
- Lee Hyeonseo, John David, *Dziewczyna o siedmiu imionach*, Prószyński Media, 2015
- Andrzej Rzepliński, Joanna Hosaniak, *Korea Północna za zasłoną*,
Helsińska Fundacja Praw Człowieka, 2004
https://web.archive.org/web/20151211070849/http://beta.hfhr.pl/wp-content/uploads/2015/10/HFPC_korea_polnocna_za_zaslona.pdf

I.14.4. MATERIAŁ POMOCNICZY

I.14.4.1 KALENDARIUM

- 1910–1945 Półwysep Koreański znajduje się pod kontrolą Japonii
- sierpień 1945 Po kapitulacji Japonii w czasie II wojny światowej Stany Zjednoczone zajmują południową część Półwyspu Koreańskiego, podczas gdy ZSRR zajmuje część północną
- 1945–1994 Pierwszy z rodziny Kimów, Kim Ir-Sen, zostaje pierwszym przywódcą Korei Północnej
- 1948 Powstają oddzielne rządy dla północnej i południowej części Półwyspu Koreańskiego
- czerwiec 1950 Korea Północna atakuje Koreę Południową, negocjacje pokojowe rozpoczynają się w 1951 roku, ale wojna na Półwyspie Koreańskim trwa do 1953 roku
- 1994 po śmierci Kim Ir-Sena władzę w Korei Północnej obejmuje jego syn – Kim Dzong Il
- styczeń 2003 Korea Północna wycofuje się z układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej
- kwiecień 2011 Światowy Program Żywnościowy ONZ ogłasza plany rozpoczęcia awaryjnej dystrybucji żywności dla 3,5 miliona mieszkańców Korei Północnej, głównie kobiet i dzieci, którzy głodują po ostrej zimie, która zniszczyła uprawy
- grudzień 2011 umiera Kim Dzong Il, władzę przejmuje jego najmłodszy syn Kim Dzong Un
- styczeń 2013 ONZ potępia niedawny start rakiety w Korei Północnej i rozszerza istniejące sankcje wobec Korei Północnej
- styczeń 2013 władze Korei Północnej zapowiadają, że państwo będzie kontynuować testy nuklearne i wystrzeliwanie rakiet dalekiego zasięgu, z których wszystkie są częścią „nadchodzącej akcji totalnej” wymierzonej w Stany Zjednoczone
- grudzień 2013 Wuj Kim Dzong Una zostaje stracony
- luty 2014 Komisja ONZ publikuje raport na temat powszechnych naruszeń praw człowieka w Korei Północnej
- grudzień 2014 FBI twierdzi, że rząd Korei Północnej jest odpowiedzialny za cyberatak na Sony Pictures (w listopadzie 2013 hakerzy włamali się na serwery Sony, opublikowali prywatne e-maile i informacje oraz zagrozili atakiem na kina wyświetlające komedię o zamachu na przywódcę Korei Północnej)
- kwiecień 2015 według oceny agentów południowokoreańskiego wywiadu, Kim Dzong Un nakazał w tym roku egzekucję około 15 wyższych urzędników
- marzec 2016 Rada Bezpieczeństwa ONZ głosuje za nałożeniem szerokiego wachlarza sankcji na Koreę Północną z powodu jej niedawnych testów nuklearnych (sankcje mają na celu sparaliżowanie części północnokoreańskiej gospodarki, które napędzają jej programy jądrowe)
- listopad 2016 Rada Bezpieczeństwa ONZ jednogłośnie głosuje za zaostrzeniem środków wobec Korei Północnej niemal trzy miesiące po przeprowadzeniu przez Koreę Północną piątej próby nuklearnej
- czerwiec 2017 Rada Bezpieczeństwa ONZ jednogłośnie przyjmuje rezolucję z nowymi sankcjami wobec Korei Północnej po tym, jak reżim rozpoczął dziewiąty w tym roku test rakiet balistycznych
- sierpień 2017 Rada Bezpieczeństwa ONZ nakłada nowe sankcje na Koreę Północną za ciągłe testowanie międzykontynentalnych rakiet balistycznych i łamanie rezolucji ONZ
- wrzesień 2017 Rada Bezpieczeństwa ONZ jednogłośnie przyjmuje rezolucję o nałożeniu kolejnych sankcji na Koreę Północną, tydzień po przeprowadzeniu przez Koreę Północną dotychczas największej próby z bronią jądrową
- wrzesień 2017 Prezydent USA Donald Trump, przemawiając do Zgromadzenia Ogólnego ONZ, grozi „całkowitym zniszczeniem” Korei Północnej, jeśli Stany Zjednoczone zostaną zmuszone do obrony siebie lub sojusznika

- grudzień 2017 Rada Bezpieczeństwa ONZ jednogłośnie przyjmuje nowy zestaw sankcji wobec Korei Północnej, które redukują jej dostawy energii i zaostrzają ograniczenia dotyczące przemytu i wykorzystywania północnokoreańskich pracowników za granicą
- marzec 2018 Departament Stanu USA ogłasza nowe sankcje wobec Korei Północnej po ustaleniu, że północnokoreański rząd jest odpowiedzialny za zabójstwo przyrodniego brata Kim Dzong Una
- kwiecień 2018 podczas całonocnego szczytu prezydent Korei Południowej i Kim Dzong Un zobowiązują się formalnie zakończyć wojnę koreańską 65 lat po ustaniu działań wojennych (oba państwa formalnie nigdy nie podpisały pokoju), deklaracja ze szczytu wzywa również do denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego
- czerwiec 2018 Prezydent Trump i Kim Dzong Un spotykają się po raz pierwszy podczas szczytu w Singapurze. Podpisują oświadczenie zawierające zobowiązanie Korei Północnej do „pracy na rzecz” całkowitej denuklearyzacji (dokument nie precyzuje, w jaki sposób społeczność międzynarodowa zweryfikuje, czy Korea Północna kończy swój program nuklearny)
- wrzesień 2018 szczyt w Pjongjangu, podczas szczytu południowokoreański minister obrony i jego północnokoreański odpowiednik podpisują porozumienie wojskowe, zobowiązują się „zaprzestać wszelkich wrogich działań przeciwko sobie”
- luty 2019 Kim i Trump spotykają się w Hanoi w Wietnamie, spotkanie kończy się brakiem porozumienia po tym, jak Kim Dzong Un nalega na zniesienie wszystkich sankcji USA wobec Korei Północnej
- maj 2019 Korea Północna wystrzeliwuje dwie rakiety krótkiego zasięgu
- czerwiec 2019 Prezydent Trump zostaje pierwszym amerykańskim prezydentem, który wjeżdża do Korei Północnej. Pokonuje 20 kroków za granicę i podaje rękę Kimowi. Chociaż rządy amerykański i północnokoreański podkreślają historyczny charakter spotkania, wydaje się, że ich rozmowy nie przyniosły żadnych nowych zobowiązań dotyczących rozbrojenia
- marzec 2020 Korea Północna wystrzeliwuje niezidentyfikowany pocisk w morze u wybrzeży Japonii, jest to szósty start reżimu Kima w ciągu niespełna miesiąca
- styczeń 2021 Kim Dzong Un wydaje oświadczenie, że jego kraj opracowuje nową broń, aby odstraszyć USA, w tym okręt podwodny o napędzie atomowym, taktyczną broń jądrową i zaawansowane głowice bojowe przeznaczone do penetracji systemów obrony przeciwrakietowej

Na podstawie: <https://edition.cnn.com/2013/10/29/world/asia/north-korea-fast-facts/index.html>
[dostęp: 10.07.2022]

I.14.4.2 WYBRANE CECHY TOTALITARYZMU

- System monopartyjny [przeciwieństwo systemu wielopartyjnego] rządy jednej partii, która ma monopol [wyłącznieść] na władzę
 - Partia ma charakter masowy [od obywateli oczekuje się wstąpienia do partii lub instytucji z nią powiązanych]
 - Istnieje jedna ideologia promowana przez partię/państwo, zwalcza się wszelkie konkurencyjne ideologie polityczne oraz religie
 - Od obywateli oczekuje się nie tylko podporządkowania, ale aktywnego i entuzjastycznego poparcia dla głoszonej ideologii, partii, systemu politycznego
 - Indoktrynacja dokonująca się poprzez media, system edukacji; obywatelom wpaja się „jedynie słuszną prawdę”
 - Potępienie samodzielności myślenia i indywidualizmu [co nie sprzyja skutecznej ideologizacji i indoktrynowaniu społeczeństwa]
 - Kult wodza [wódz uznawany na wszechwiedzącego, wszechmogącego, ma status zbliżony do boskiego itp.]
 - Wódz łączy kilka funkcji [np. szefa partii, głowy państwa, głównodowodzącego armii]
 - Rządy terroru [przemoc fizyczna, psychiczna, tortury, egzekucje]
 - Istnienie wielu rodzajów tajnych służb
 - Inwigilacja [śledzenie] obywateli [propagowanie donosicielstwa]
 - Istnienie obozów [reedukacyjnych, pracy, koncentracyjnych] gdzie trafiają przeciwnicy systemu
 - Militaryzacja [państwo inwestuje dużą część swoich zasobów w rozbudowę armii]
 - Rozbudowę armii uzasadnia się istnieniem zewnętrznego wroga i/lub koniecznością ekspansji
 - Istnienie tzw. ukrytego [wewnętrznego] wroga stanowiącego zagrożenie dla partii/państwa/obywateli. Koncepcja ta uzasadnia stosowanie terroru, ograniczanie praw obywateli oraz ma mobilizować obywateli wokół wodza i partii
 - Monopol medialny tzn. władza państwowa/partyjna kontroluje media [nie istnieją niezależne kanały telewizyjne, prasa itd.]
 - Brak lub ograniczony dostęp do internetu
 - Gospodarka centralnie sterowana [przeciwieństwo gospodarki rynkowej] władza państwowa decyduje o wielkości i rodzaju produkcji, cenach, wysokości zarobków, dystrybucji dóbr, kierunku inwestycji itd. Obywatele nie mają swobody prowadzenia działalności gospodarczej lub jest ona znacznie ograniczona.
-

Źródło: opracowanie własne

I.14.4.3 YEONMI PARK, CZEGO NAUCZYŁAM SIĘ O WOLNOŚCI (...)

TED TALK

Zapis wystąpienia Yeonmi Park, *Czego nauczyłam się o wolności po ucieczce z Korei Północnej*

Urodziłam się w 1993 roku w północnej części Korei Północnej, w mieście Hyesan*, które leży na granicy z Chinami. Miałam kochających rodziców i starszą siostrę. Jeszcze zanim skończyłam 10 lat, mojego tatę wysłano do obozu pracy za angażowanie się w nielegalny handel. Ten „nielegalny handel” to sprzedaż chodaków, cukru, ryżu, a później miedzi, żeby nas wyżywić.

00:43. W 2007 roku razem z siostrą postanowiłyśmy uciec. Ona miała 16 lat, a ja 13.

00:56. Musicie zrozumieć, co znaczy „ucieczka” w kontekście Korei Północnej. Wszyscy głodowali, a głód oznacza śmierć w Korei Północnej. Była to więc nasza jedyna opcja. Nie rozumiałam nawet, czym jest ucieczka, ale widziałam w nocy światła Chin i zastanawiałam się, czy jeśli wyruszę w ich stronę, to czy uda mi się znaleźć miskę ryżu.

01:36. Nie miałyśmy wielkiego planu ani map. Nie wiedziałyśmy o tym, co miało się wydarzyć. Wyobraźcie sobie, że w waszym bloku wybucha pożar. Co byście zrobili? Zostalibyście tam i spłonęli, czy wyskoczylibyście przez okno, żeby zobaczyć, co się stanie? To właśnie zrobiliśmy. Wskoczyliśmy z domu zamiast spłonąć.

02:05. Korea Północna jest niewyobrażalna. To dla mnie bardzo trudne, kiedy ludzie pytają mnie, jak tam się żyje. Szczerze mówiąc, powiem tak: nie można sobie tego wyobrazić. Słowa w żadnym języku tego nie opiszą, bo to całkiem inna planeta, tak jak nie możecie sobie wyobrazić życia na Marsie.

02:41. Przykładowo słowo „miłość” ma tylko jedno znaczenie: miłość do Wielkiego Przywódcy. W Korei Północnej nie ma koncepcji miłości romantycznej. A jeśli nie znacie słów, to nie ro-

zumiecie koncepcji i nie zdajecie sobie sprawy, że taka koncepcja jest w ogóle możliwa.

03:13. Podam inny przykład. Dorastając w Korei Północnej naprawdę wierzyliśmy w to, że nasz Wielki Przywódca jest Bogiem wszechmogącym, który może czytać w myślach. W Korei Północnej bałam się nawet myśleć. Mówi się nam, że on dla nas głoduje i niestrudzenie pracuje, więc serce mi pękło. Kiedy uciekłam do Korei Południowej powiedziano mi, że on tak właściwie jest dyktatorem, ma samochody, wiele, wiele środków (finansowych), i że wie dzie bardzo luksusowe życie. Pamiętam ten moment, kiedy patrzyłam na jego zdjęcie, uświadamiając sobie po raz pierwszy, że on jest największy ze wszystkich na zdjęciu.

04:10. Olśniło mnie. Zrozumiałam, że on wcale nie głoduje. Wcześniej nie potrafiłam tego dostrzec, dopóki ktoś mi nie powiedział, że on jest gruby.

04:25. Ktoś musiał mi wytłumaczyć, że on jest gruby. Jeśli nigdy nie praktykowaliście krytycznego myślenia, to zwyczajnie widzicie to, co się wam wmawia.

04:40. Kolejne wielkie pytanie, które często słyszę, brzmi: „Dlaczego w Korei Północnej nie dochodzi do rewolucji? Czy jesteśmy głupi? Dlaczego w ciągu 70 lat opresji nie było żadnej rewolucji?”. Odpowiadam: skoro nie wiesz, że jesteś niewolnikiem lub nie wiesz, że jesteś odizolowany lub uciśniony, to jak masz walczyć o wolność? Jeżeli wiesz, że jesteś odizolowany, to znaczy, że nie jesteś odizolowany. Niewiedza jest prawdziwą definicją izolacji i dlatego nie wiedziałam, że jestem odizolowana, kiedy byłam w Korei Północnej. Tak naprawdę myślałam, że jestem w centrum wszechświata.

05:33. Oto moja idea warta szerzenia: wiele osób myśli, że ludzie z natury wiedzą, co jest dobre, a co złe; że rozróżniają sprawiedliwość od niesprawiedliwości; że wiedzą, na co zasługują, a na co nie. Ja im mówię: ŚCIEMA.

06:06. Wszystkiego, naprawdę wszystkiego trzeba się nauczyć, łącznie ze współczuciem. Gdybym dziś zobaczyła kogoś umierającego na ulicy, zrobiłabym wszystko, żeby go uratować. Ale kiedy byłam w Korei Północnej, widziałam ludzi umierających i martwych na ulicach. Nie czułam nic. Nie dlatego, że jestem psychopatką, ale dlatego, że nie wiedziałam, czym jest współczucie. Zaczęłam czuć współczucie, empatię i sympatię w sercu po tym, jak poznałam koncepcję słowa „współczucie” i teraz je czuję.

06:58. Mieszkam w USA jako wolny człowiek.

07:05. Dziękuję.

07:12. Niedawno przywódca wolnego kraju, prezydent Trump, spotkał się z moim dawnym Bogiem. Zdecydował, że prawa człowieka nie są wystarczająco ważne, żeby je uwzględniać w swoim programie* i o nich nie wspomniał. Przeraza mnie to. Żyjemy teraz w świecie, w którym dyktatora chwali się za zabicie swojego wujka, zamordowanie przyrodniego brata, zabicie tysięcy Koreańczyków z północy. To czyni godne pochwały. Zaczęłam się zastanawiać: chyba wszyscy musimy się nauczyć czegoś nowego o wolności.

08:12. Wolność jest krucha. Nie chcę was straszyć, ale jest. Wystarczyły trzy pokolenia, żeby z Korei Północnej zrobić „Rok 1984” George’a Or-

wella*. Wystarczyły tylko trzy pokolenia. Jeśli nie będziemy walczyć o prawa człowieka za ludzi, którzy są teraz uciśnieni i bez głosu, jako wolni ludzie tutaj, to kto będzie walczył za nas, kiedy my utracimy wolność? Maszyny? Zwierzęta? Nie wiem.

08:59. Uważam, że to cudowne, że przejmujemy się zmianami klimatu, prawami zwierząt, równością płci, wszystkimi tymi sprawami. Sam fakt, że dbamy o prawa zwierząt pokazuje, jak piękne mamy serca, bo dbamy o tych, którzy nie mogą mówić za siebie. W tej chwili Koreańczycy z północy nie mogą mówić za siebie. Nie mają internetu w XXI wieku. Nie mają elektryczności i jest to na dzień dzisiejszy najciemniejsze miejsce na Ziemi.

09:38. Chcę coś powiedzieć moim rodakom w Korei Północnej, którzy żyją w ciemności. Być może w to nie uwierzą, ale chcę im powiedzieć, że alternatywne życie jest możliwe. Bądźcie wolni.

09:55. Z doświadczenia wiem, że dosłownie wszystko jest możliwe. Byłam kupiona i sprzedana jako niewolnik*. Ale teraz jestem tutaj i właśnie dlatego wierzę w cuda.

10:15. Z historii nauczyłam się jednego: nic na tym świecie nie trwa wiecznie. I to dlatego wolno nam mieć nadzieję.

10:29. Dziękuję.

🔗 Źródło → Kod QR do wywiadu z Yeonmi Park.

https://www.ted.com/talks/yeonmi_park_what_i_learned_about_freedom_after_escaping_north_korea
[dostęp: 10.07.2022]

Kod QR. Wywiad
z Yeonmi Park.

I.14.4.4 POJĘCIE PRAW CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są to podstawowe prawa, które przysługują każdemu człowiekowi od momentu narodzin aż do śmierci – niezależnie od jego pochodzenia, koloru skóry, narodowości, płci, religii czy wyznawanych poglądów (uniwersalne) i których nie można się zrzec (niezbywalne). Z samego faktu bycia człowiekiem, niezależnie od władzy państwowej, każdej jednostce przysługują gwarantowane przez państwo prawa wypływające z idei przyrodzonej godności, swobody działania, równości ludzi, braterskiej solidarności oraz sprawiedliwości. Zwyczajowo mówi się o podstawowych wolnościach i prawach człowieka ze względu na ich **powszechność, niezbywalność**, a tym samym **nie naruszalność**. Genezy praw człowieka należy się dopatrywać w rozwoju idei praw jednostki obecnej w Dekalogu, rzymskim prawie cywilnym, gwarancjach królewskich w średniowieczu i renesansie, aż po jej rozkwit w okresie oświecenia podczas

rewolucji amerykańskiej i francuskiej. Znalazła ona odzwierciedlenie w konstytucjach: amerykańskiej z 1787 r. (wcześniej w Deklaracji Niepodległości Stanów Zjednoczonych), francuskiej z 1791 r. (wcześniej w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela) i polskiej — 3 maja 1791 r. Rozpowszechnienie idei praw człowieka na całym świecie nastąpiło za sprawą ONZ w drugiej połowie XX w. Obecnie jest to już proces nieodwracalny, który owocuje coraz lepszymi mechanizmami gwarantującymi poszanowanie praw człowieka w większości państw świata. Aktualnie rozwój tej idei polega na tym, że oprócz jednego systemu ogólnosiwiatowego powstały też systemy regionalne: europejski (składają się na niego 3 podsystemy - w ramach UE, OBWE i RE), afrykański, interamerykański i arabski.

I.14.4.5 TRZY GENERACJE PRAW CZŁOWIEKA

Podział praw człowieka na 3 generacje został przedstawiony w traktatach międzynarodowych ONZ wywiedzionych z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (1948). Są to Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966) oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych (1966). Zapisane tam standardy praw człowieka są uzupełniane o prawa kolektywne, czyli przysługujące zbiorowościom.

I generacja: prawa indywidualne – osobiste (obywatelskie) i polityczne	• prawo do życia • wolność osobista • prawo do własności • wolność od tortur • wolność sumienia i wyznania • wolność wypowiedzi • prawo do informacji • równość wobec prawa • swoboda przemieszczania się • tajemnica korespondencji • bierne i czynne prawo wyborcze • prawo zrzeszania się • prawo do skargi na organy państwa
II generacja: prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	• prawo do pracy i wynagrodzenia • prawo do nauki • prawo do wypoczynku • prawo do ochrony zdrowia • prawo do zabezpieczenia społecznego • prawo do uczestnictwa w życiu kulturalnym • prawo do korzystania z osiągnięć cywilizacyjnych (postępu naukowego)
III generacja: prawa kolektywne (odnoszące się do jakości życia)	• prawo do pokoju • prawo do demokracji • prawo do rozwoju • prawo do zdrowego środowiska naturalnego • prawo do pomocy humanitarnej

↳ Źródło: *Wiedza o społeczeństwie. Vademecum naturalne*, Operon 2006, s.163

I.14.4.6 KATALOG NAJWAŻNIEJSZYCH INDYWIDUALNYCH PRAW CZŁOWIEKA

PRAWA CZŁOWIEKA	CHARAKTERYSTYKA
Prawo do życia	Nakłada obowiązek troski o życie każdej osoby (od urodzenia do naturalnej śmierci) i zakazuje umyślnego pozbawiania życia (brak jednomyślności w sprawach kary śmierci i aborcji).
Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (wolność od tortur, niewoli, poddaństwa i pracy przymusowej)	Szeroko rozumiana wolność każdego człowieka podlega ochronie, nawet podczas konfliktów wojennych, a przemoc państwowa powinna być minimalizowana do absolutnej konieczności, przy czym niedopuszczalne jest arbitralne pozbawianie wolności, a także poniżające traktowanie więźniów.
Prawo do własności	Jest podstawą wolnej gospodarki rynkowej i swobodnego przepływu kapitału; może być ograniczane jedynie na mocy wyroków sądowych albo ze względu na ważny interes publiczny.
Wolność myśli, przekonań, sumienia i religii	Jest podstawową gwarancją istnienia demokratycznego społeczeństwa, oznacza zakaz dyskryminacji i tolerancję w stosunkach międzyludzkich; w szczególnych okolicznościach może podlegać częściowym ograniczeniom.
Wolność zrzeszania się	Jeden z warunków istnienia społeczeństwa obywatelskiego i pluralizmu politycznego, zabezpieczania interesów różnych grup i aktywności obywatelskiej; może podlegać różnym ograniczeniom.
Prawo do prywatności	Oznacza poszanowanie indywidualności, życia rodzinnego, domu i korespondencji.
Prawo do słusznego i sprawiedliwego procesu	Oznacza prawo do niezależnego i bezstronnego sądu, do publicznego procesu i rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie.
Prawo do pracy i wynagrodzenia za nią	Oznacza swobodę wyboru pracy, wykonywanie jej w bezpiecznych i higienicznych warunkach i za godziwe wynagrodzenie.
Prawo do nauki	Zapewnia możliwość rozwoju przez zdobywanie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych przez całe życie.
Prawo do korzystania z postępu naukowego	Oznacza przenoszenie na ogół ludzi dorobku cywilizacyjnego w celu podnoszenia jakości zdrowia, żywienia, warunków pracy i życia.
Prawo do udziału w życiu kulturalnym	Odnosi się do sfery duchowej człowieka; umożliwia jego ekspresję, a także regenerację sił oraz rozwijanie intelektu i sfery emocjonalnej człowieka.
Prawo do zabezpieczenia społecznego	Jest wyrazem solidarności międzyludzkiej, wzajemnego wspierania się w sytuacjach trudnych i wynikających z kolei ludzkiego losu.
Prawo do godnego życia	Oprócz prawa do wyżywienia, ubrania, mieszkania oznacza również koegzystencję pokoleń bez konieczności dokonywania dramatycznych wyborów.
Prawo do zdrowia	Wraz z postępowaniem cywilizacyjnym gwarantuje ochronę zdrowia fizycznego i psychicznego na coraz wyższym poziomie; na władze różnych szczebli nakłada obowiązek troski o zdrowie publiczne.
Prawo do ochrony rodziny i macierzyństwa	Jest wyrazem troski o podstawowej komórce społeczną dbałość o dzieci (także w okresie prenatalnym) oraz emancypacji kobiet.

↪ Źródło: *Wiedza o społeczeństwie. Vademecum maturalne*, Operon 2006, s.164